

# We betalen ons blauw om Schiphol en KLM in de lucht te houden

Lammert van Raan 6 mei 16:00

De luchtvaartsector wordt al decennialang met miljarden gestut door de Nederlandse belastingbetaler. Denkt u nog dat vliegen lekker goedkoop is? Think again, schrijft Lammert van Raan in zijn opiniebijdrage.



Chaos en urenlange rijen op Schiphol in de meivakantie Foto: Robin Utrecht/ANP

Chaos op Schiphol. De vakantievlieger laat er geen gras over groeien. We mogen weer en het kost niet veel, dus pakken we massaal het vliegtuig naar de zon.

Na de Tweede Wereldoorlog leek het een goed idee om goede en goedkope verbindingen tussen landen te maken. Nog steeds heft de Nederlandse staat geen cent accijns op kerosine. Een volgetankte Boeing 747 (ruim 200.000 liter) vliegt belastingvrij, een voordeel van €135.000. Voor alle Nederlandse vliegvelden samen bedraagt de brandstofsubsidie bijna €3 mrd per jaar.

Zo groeide sinds de jaren 50 de luchtvaart door de maatschappelijke kosten af te wentelen op de samenleving. Als geen ander profiteert de sector al decennia van subsidie en belastinggeld én van ongekend soepele regelgeving. Elke industrie in Nederland kent een wettelijk vastgelegde minimalisatieplicht voor zogeheten Zeer Zorgwekkende Stoffen, de kankerverwerkers. Voor de luchtvaart ligt dat net even anders. Platformmedewerkers vallen onder de Arbowet en kennen zo wettelijke bescherming. Maar, schreef luchtvaartminister Mark Harbers in antwoord op Kamervragen: ‘De Zeer Zorgwekkende Stoffen-emissies van het vliegverkeer zoals landen, starten en taxiën vallen niet onder de minimalisatieplicht.’

Dat levert een enorme geldbesparing op: stel je voor wat het zou kosten als je de uitstoot van ruim 6 ton benzeen en bijna 2 ton naftaleen per jaar zou moeten vermijden. De gezondheidsschade voor het personeel en de omwonenden wordt uiteindelijk betaald door de zorgverzekeraar, oftewel, daar bent u weer, de belastingbetaler.

**‘De gezondheidsschade wordt uiteindelijk betaald door de zorgverzekeraar, oftewel, daar bent u weer, de belastingbetaler’**

Natuurvergunningen? Schiphol heeft er geen. Geluidshinderregels? De luchthaven kent al jaren een onuitlegbare uitzonderingspositie, die honderdduizenden omwonenden tot wanhoop drijft en de Inspectie Leefomgeving en Transport jaarlijks eufemistisch doet verzuchten: ‘Het vliegtuiggeluid bleef het afgelopen jaar niet overal binnen de norm.’

Journalistiek platform De Correspondent noemt de luchthaven terecht een *sweatshop*, waar duizenden slechtbetaalde werknemers met onzekere contracten vermalen worden in een wirwar van aanbieders die op prijs concurreren.

Ties Joosten, journalist bij Follow the Money, leert ons in zijn boek *De Blauwe Fabel* waarom Schiphol en KLM nooit bang zijn voor een bankroet. Belastingbetalers vormen een comfortabel vangnet van miljardensubsidies voor een zachte landing bij economisch zwaar weer. In de pandemie, maar ook in haar hele bestaan kon KLM op miljarden staatssteun rekenen. Het is meer dan het bedrijf zelf aan beurswaarde vertegenwoordigt. Die steun wordt bovendien vrijwel onvoorwaardelijk verleend aan noodlijdende lokale en regionale vliegvelden. Met fiscaal uithollende leaseconstructies via Ierland en onmenselijke contracten met piloten pikken budgetmaatschappijen als Ryan-air en Corendon hun graantje mee.

Alleen zo kunnen we voor €24 naar Barcelona vliegen. Ook vijf keer per jaar. Vraag niet hoe het kan, profiteer ervan.

De luchtvaartsector is een moderne roofridder. Private winsten afromen, publieke kosten afwentelen. En nu platformmedewerkers drie uur staken voor een fatsoenlijk uurloon en gezonde werkomstandigheden, breekt paniek uit.

## ‘Nu platformmedewerkers drie uur staken voor een fatsoenlijk uurloon breekt paniek uit’

Het personeel heeft groot gelijk. Net als de inwoners van Aalsmeer, Halfweg, Buitenveldert, Maastricht, Rotterdam, Hoofddorp, Ridderkerk, Den Haag... Mensen die vroeg op moeten om naar hun werk te gaan, maar wakker liggen van overrazende vliegtuigen. Lawaai dat in weerwil van alle mooie praatjes niet afneemt en waarvoor het begrip ‘Schiphollen’ is uitgevonden.

Wie ook gelijk heeft, is de burgemeester van Amsterdam. Femke Halsema wijst op onleefbare wijken door drommen toeristen die spotgoedkoop naar Schiphol vliegen om in onze hoofdstad te komen drinken en blowen. Dat is niet het soort toerisme waar een stad beter van wordt.

Ook een groeiende groep werkgevers heeft het gelijk aan zijn kant. Dat zijn de bestuurders die hun verantwoordelijkheid nemen en het zakelijk vlieggebruik van hun organisatie minimaliseren. Een steeds langere lijst van bedrijven ziet het zakelijk vliegverkeer met de helft afnemen. Net als ooit de telex en het telegram blijkt vliegen niet meer nodig om goed met je collega's te communiceren.

### True pricing

Toch zijn nog veel stakeholders onvoldoende doordrongen van de ontwrichtende werking van goedkoop vliegen. Wat te doen? Vervang de gesubsidieerde ticketprijs door ‘true pricing’. Laat de echte kosten terugkomen in de ticketprijs. Stichting Natuur en Milieu deed hiervan een schatting en kwam tot de conclusie dat de prijs van vliegtickets met 63% zou moeten stijgen om de maatschappelijke kosten enigszins eerlijk in te prijzen.

Maar er moet meer gebeuren. Slechts 8% van de vliegers veroorzaakt 40% van de vluchten. Belast het vliegen daarom progressief. Hoe vaker je vliegt, hoe meer belasting je betaalt. Vlieg je voor de tweede keer in een jaar, dan is de vliegbelasting 2x zo hoog, bij de derde keer vliegen 4x zo hoog, enzovoorts. Dan pak je heus wel de trein. En over treinen gesproken: maak betere spoorverbindingen. Parijs en Londen zijn redelijk, naar Barcelona en Berlijn kan (veel) beter. Hef rechtvaardige belasting: hef accijns op kerosine én maak een einde aan de 0% btw-regeling voor diensten op het vliegveld.

Krimp van de luchtvaart is het verantwoorde perspectief. Denkt u dat ons daarmee iets wordt afgenomen? *Think again*. We behouden zo juist wat we al honderden jaren hebben: natuur, schone lucht, biodiversiteit, een gezonde leefomgeving.

Goedkoop vliegen lijkt een grondrecht. Dat is het niet. Het is een aantasting van alles wat je lief en dierbaar is.

***Lammert van Raan is lid van de Tweede Kamer voor de Partij voor de Dieren.***